

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain kumoamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä syyskuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain kumoamisesta (HE 138/1998 vp) talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallintoministeri Jouni Backman

- teollisuusneuvos Heikki Vesa ja tarkastaja Liisa Salminen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- hallitussihteeri Minna-Liisa Rinne, sisäasiainministeriö
- erityisasiantuntija Kari Taskula, Suomen Kuntaliitto..

Lisäksi Lapin liitto, Pohjois-Karjalan liitto, Kainuun työvoima- ja elinkeinokeskus ja Pohjois-Karjalan työvoima- ja elinkeinokeskus ovat antaneet valiokunnalle kirjalliset lausunnot.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annettu laki.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1999 alusta siten, että kumottavan lain nojalla

maksettaisiin kuljetustukea kuljetuksiin, jotka tapahtuvat ennen 1 päivää tammikuuta 1999.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

1. Nykytila

Kuljetustukea maksetaan nykyisin syrjäisille ja harvaan asutuille alueille sijoittuneille pienille ja keskisuurille yrityksille. Tukea haetaan myöntävältä viranomaiselta kultakin puolivuotiskaudelta kahden kuukauden kuluessa puolivuotiskauden päättymisestä. Kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain (954/1981) soveltamisalaa on supistettu sen voimassaoloaikana. Vuonna 1995 tuen saajayritykset rajattiin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Lisäksi vuo-

tiskaudelta kahden kuukauden kuluessa puolivuotiskauden päättymisestä. Kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain (954/1981) soveltamisalaa on supistettu sen voimassaoloaikana. Vuonna 1995 tuen saajayritykset rajattiin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Lisäksi vuo-

den 1997 alusta supistettiin tuen kohteena olevia alueita ja tueteluettelo.

Kuljetusten alueelliseen tukemiseen osoitettu arviomääräraha oli vuonna 1997 24 miljoonaa markkaa ja kulvana vuonna 16,3 miljoonaa markkaa. Tukea on myönnetty vuoden 1997 ensimmäiseltä vuosipuoliskolta 243 yritykselle ja toiselta vuosipuoliskolta 224 yritykselle.

Esityksen mukaan kuljetusten alueellisesta tukemisesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi valtiontaloudellisten säästötoimenpiteiden vuoksi. Kustannussäästö, jonka arvioidaan olevan vuonna 1999 noin 8 miljoonaa markkaa, muodostuu tukea varten varatun arviomäärärahan poistumisesta valtion talousarviosta sekä tuen hallinnoimiseen liittyvien kulujen vähentymisestä.

2. Kuljetustuki osana alue- ja rakennepoliittikan keinovalikoimaa

2.1. Eduskunnan linjaukset aluepoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä. Alueiden kehittämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumista koskeneen valtioneuvoston selonteon (VNS 2/1997 vp) pohjalta hallintovaliokunta on arvioinut maamme alue- ja rakennepoliittista kehitystyötä ja sen tilaa. Eduskunta on hyväksynyt vuoden 1997 valtiopäivillä alue- ja rakennepoliittikan kysymyksiä käsitelleen hallintovaliokunnan mietinnön (HaVM 14/1997 vp) ja lähettänyt sen valtioneuvostolle tiedoksi ja huomioon otettavaksi. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä kyseiseen mietintöön.

Eduskunnan hyväksymästä edellä mainitusta mietinnöstä ilmenee muun muassa huoli viime vuosina maakunnissa tapahtuneesta hyvin erilaisesta kehityksestä ja siitä johtuvista ongelmista, kuten työttömyydestä. Mietinnön mukaan aluekehityslain, joka on maamme alue- ja rakennepoliittikan yleislaki, tavoitteiden toteuttaminen edellyttää toimenpiteitä yritystoiminnan työpaikkojen luomiseksi. Käytännön työssä korostuvat pienen ja keskisuuren yritystoiminnan työpaikat. Mietinnössä katsotaan, että kuljetustuet ovat edelleen tarpeen erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tätä tukimuotoa ei ole nähtävä kil-

pailua vääristävänä tekijänä. Päinvastoin kysymys on yritystoiminnan edellytysten tasoittamisesta.

2.2. EU:n alue- ja rakennepoliittikan uudistaminen ja kuljetustuki. Euroopan unionin jäsenyysevenvotteluissa sovittiin, että kuljetustukea voidaan käyttää EU:n nykyisen alue- ja rakennepoliittikkaa koskevan kauden loppuun saakka siten, että tukea myönnetään pienille ja keskisuurille yrityksille harvaan asutuilla alueilla. Tällä hetkellä tukea myönnetään kehitysalueiden ensimmäisellä ja toisella tukialueella.

EU:n uusi alue- ja rakennepoliittikan ohjelma-kausi alkaa vuoden 2000 alussa. Parhailleen on meneillään tähän liittyvä neuvottelu-, valmistelu- ja päätöksentekoprosessi, jossa arvioidaan ja määritellään tulevaisuutta silmällä pitäen EU:n alueellisen ohjelmapoliittikan tavoitealueita, kansallisia tukialueita ja alueellisen kehittämisen tukimuotoja. EU:n rakennerahastouudistuksessa mainitaan ne kansalliset tukijärjestelmät, joita voidaan tulevaisuudessa käyttää. Jos laki kumotaan, esillä oleva tukityyppi putoaa pois ohjelmatyössä käytettävissä olevasta keinovalikoimasta. Samalla rajoitetaan myös eduskunnan tulevaa päätösvaltaa siten, ettei eduskunta enää voi vastaisuudessaakaan, seuraavalla ohjelma-kaudella vuosina 2000—2006 ottaa kuljetustukea käyttöön.

Lisäksi on otettava huomioon ne vahingot, jotka voivat aiheutua muutoinkin Suomen neuvottelutavoitteiden toteutumiselle maamme heikoimmin kehittyneiden alueiden osalta.

Valiokunta katsoo, että maamme heikoimmin kehittyneillä alueilla, Itä-Suomessa, nykyisillä 6-alueilla ja saaristoalueilla tulee olla käytettävissä mahdollisimman monipuolinen tukimuotojen valikoima. Tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista luopua kuljetustukijärjestelmästä, joka on EU:ssa hyväksytty tukimuoto.

Saadun selvityksen mukaan kuljetustukijärjestelmän kumoamista on hallituksessa arvioitu valtiontalouden säästökysymyksenä, eikä niinkään alue- ja rakennepoliittikan näkökulmasta.

3. Kuljetustuen merkityksestä

Kuljetustuki on ollut ja on edelleen hyvä väline erityisesti maamme itäisten ja pohjoisten alueiden elinkeinotoiminnan kannalta yritystoiminnan sijainnista johtuvien erojen tasoittamisessa. Tuesta huolimatta yritykset maksavat itse suurimman osan kuljetuskustannuseroista johtuvista kustannuksista.

Saadun selvityksen mukaan Ruotsissa ja Norjassa yritysten toimintatukia käytetään paljon. Esimerkiksi Ruotsissa kuljetustukien rahamääräinen volyymi on vuonna 1997 ollut noin 350 miljoonaa kruunua ja tuki koskee noin 1 300 yritystä. Lisäksi tukien enimmäistaso on korkeampi ja tuoteluettelo laajempi. Edelleen Ruotsi maksaa tukea koko pohjoiskalottialueella, myös Suomessa ja Norjassa, tehdyistä kuljetuksista.

Kuljetustuella on edelleen merkittävä kustannuseroja ja kilpailukykyeroja tasaava aluepoliit-

tinen merkitys. Valiokunta katsoo, että nykyinen kuljetustukijärjestelmä on säilytettävä. EY:n valtiontukisäännökset antavat tähän mahdollisuuden.

Yhteenveto

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta esittää, että lakiehdotus hylätään. Lisäksi valtioneuvoston päätökseen (311/1982) perustuva saariston kuljetustuki on kilpailutilannetta tasaavana tarpeen säilyttää.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Kaarina Dromberg /kok
jäs. Ulla Juurola /sd
Timo Järvilahti /kesk
Reijo Kallio /sd
Toimi Kankaanniemi /skl
Valto Koski /sd
Osmo Kurola /kok

Pehr Löf /r
Hannes Manninen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Tuija Pohjola /sd
Iivo Polvi /vas
Veijo Puhjo /va-r
Erkki Pulliainen /vihr.